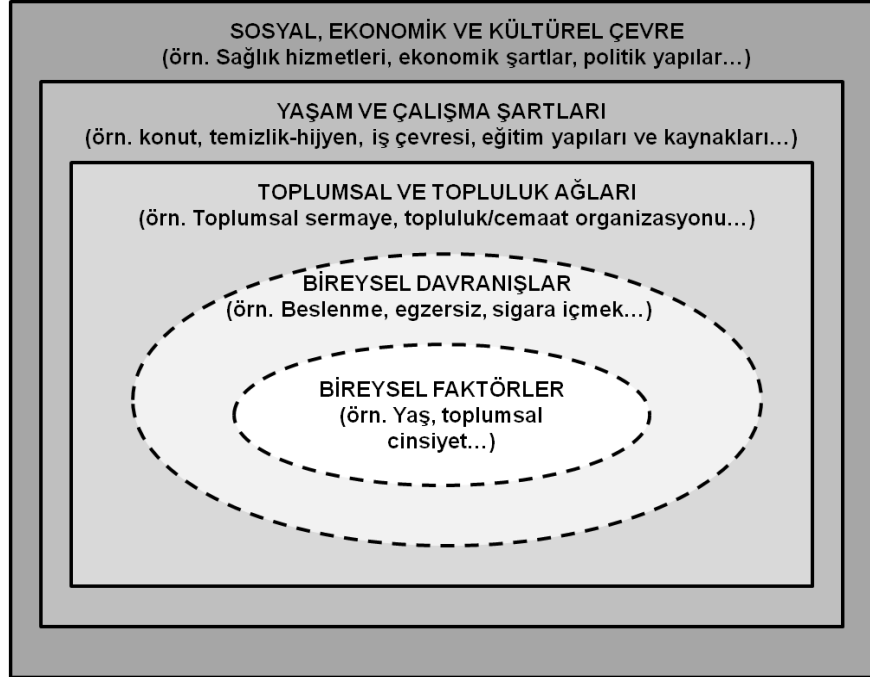

13 Sağlığın Çevresel Belirleyicileri

Şekil 5.1. Sağlığın toplumsal belirleyicileri

13 Sağlığın evresel Belirleyicileri

- ▶ 19. yüzyıla kadar uzanacak Őekilde sağlığın etkenlerinin öneminin yaygın bir biçimde kavranması, hijyen konusunda olduğu gibi, sağlığın fiziksel konteksi üzerine yapılan vurguların, açıklamaların ve anlatıların ilerlemesine borçlu gözükmektedir.
- ▶ Gittikçe artan bir düzeyde konut politikası, eğitim ve istihdamın sağlığın toplumsal belirleyicileri olarak kavranır hale gelmesi toplumsal faktörlerin sağlık üzerinde ne kadar da önemli olduğunu açıklıkla ortaya koymuŐtur.

13 Sağlığın evresel Belirleyicileri

- ▶ Bu anlamda toplumsal konteks ve sağlığın açıklamada kullanmış olduğu “**sağlığın belirleyicileri (determinants of health)**” veya tayin edicilerinin organizasyonunun ve sistematiğinin yapılması çok sayıdaki araştırmayla mümkün olmuştur. Bu konuda sağlığın toplumsal belirleyicilerinin nasıl bir tayin edici olduğu belki de en fazla sorgulanan ilişki durumundadır.

13 Sağlığın Çevresel Belirleyicileri

- ▶ Sağlık ve zenginlik arasındaki tüm ilişkiselliği sorgulamak istediğimizde bütün coğrafi ölçeklerde bu ilişkiye dair süreçlerin gözden geçirilme zorunluluğu ile yüz yüze kalırız ki örneğin herhangi bir ölçekte önemli olan bir faktör başka bir ölçek için farklı bir etkiye sahip olurken, bir başka ölçekte ise hiçbir etkiye sahip olmayabilmektedir.

13 Sağlığın Çevresel Belirleyicileri

- ▶ **Ulusal ölçekte** sağlıksızlık, hükümetin bu konuya hak tanıdığı öncelikle ve duyarlılıkla hijyen/sağlık hizmetleri politikasıyla veya ülkenin küresel ticari ağda nasıl bir pozisyona sahip olduğu ile alakalı olabilmektedir.
- ▶ **Hanehalkı ölçęinde** ise toplumsal cinsiyetle ilişkili olarak kadınların nispi güçlendirilme düzeyi, tüm aile üyeleri için istihdam ve eğitim örüntüleri sağlığı başlıca tayin eden toplumsal faktörler olabilmektedir.

13 Sağlığın Çevresel Belirleyicileri

- ▶ Dolayısıyla bir ülke ölçeğinde çalışırken ortalamada tüm ülkeler için geçerli olan bir saptamanın diğer ülkelerde de geçerli olup olmadığını varsayımlaştırmalıyız ki; böylece “**ekolojik yanılsama (ecological fallacy)**”dan kaçınmış olabilelim.
- ▶ Örneğin yaptığımız bir araştırmada daha zengin ülkelerde zihinsel rahatsızlıklara yakalanma sıklığının daha fazla olduğu yönündeki bir saptamaya ulaşıyorsak, bu saptama daha zengin olan bireylerin yer aldığı ülkelerde zihinsel hastalıkların daha fazla olduğu çıkarsamasını sağlamamalıdır.
- ▶ Dolayısıyla lokasyona veya ölçeğe dair özgülekleri bir sağlık coğrafyası araştırmasında daima öncelemeliyiz.

13 Sağlığın Çevresel Belirleyicileri

- ▶ Farklı ölçeklerde zenginlik ve sağlığın nasıl değerlendirilmesi konusunda da farklılaşmalar söz konusudur. Küresel ölçekli analizler, sıklıkla geniş mekânsal ölçekli verilerin ve toplam nüfusun sağlığını özetleyebilecek ulusal ortalama üzerinden yapılacak değerlendirmeleri mümkün kılmaktadır.
- ▶ Bebek ölüm hızı ve yaşam beklentisinde olduğu üzere nüfusun sağlığına ilişkin göstergelerin farklı ölçeklerde geçerli olup olmadığının ayrıca sınanması gerektiği unutulmamalıdır.

13 Sağlığın Çevresel Belirleyicileri

- ▶ Bu bağlamda sağlık ve sağlıkla ilgili faktörleri düşünüp çalışırken nitel olduğu kadar bazı ölçeklerde nicel analizlere dayalı sorgulamaların ve incelemelerin yapılması neredeyse bir zorunluluk halini almıştır.
- ▶ Dolayısıyla bizler, bütün bunları yapabilmek adına “**hümanistik yaklaşım**”ı önemsemeliyiz: bu anlamda toplumsal çevrenin bileşenlerinin sağlıkta ve sağlık örüntüsü üzerinde nasıl bir etkiye sahip olduğu önemli bir görüş açısidir.